

Nr 278.

Av herr **Johansson** i Hässlås, om skrivelse till *Kun. Maj:t* angående inrättande av en professur i mellanfolklig rätt.

Bland de frågor, som i vår tid tränga sig fram och fordra sin lösning, intager helt säkert spörsmålet om nationernas förbund och den rättsordning, varpå detta kommer att vila, det allra främsta rummet.

Det måste dock framhållas, att detta problem dock ännu ligger i sin linda och att allt beror på de grunder, som under en fortsatt utveckling komma att läggas. Många svårigheter äro att övervinna. Den internationella rättsordningen är en vetenskap, som kräver ett ihärdigt och målmedvetet arbete. I detta arbete ha dock de små nationerna sin plats att fylla. Skall ett gemensamt syfte vinnas, måste detta grundas på samfälliga förarbeten och överenskommelser mellan alla nationer, små såväl som stora. Den tid i vilken vi leva är blott gryningen till ett nytt tidsskede. De uppslag som givits kräva en intensiv bearbetning, innan den säkra grund vinnas, på vilken nationernas förbund skall byggas.

En fråga som mycket nära sammanhänger med nu berörda förhållanden är försvarsfrågan. Hittills har det ju varit så, att det är våldet och icke rätten som fått göra sig gällande. Följden härav har blivit att staterna förstört sitt välstånd genom vansinniga kapprustningar. Försvarsanstalterna ha icke avpassats efter folkens bärkraft, alla ekonomiska hänsyn ha fått vika. Bästa delen av Europas ungdom har fått uppföra sin bästa tid åt en förnedrande och själsdödande drill, i stället för att använda sina krafter i det produktiva samhällsarbetets tjänst. Slutligen kom det stora världskriget såsom en mogen frukt. De offer som gjorts på rustningarnas altare visade sig hava förskräckliga följder.

Det måste vara klart, att det varit själva systemet som varit felaktigt. Parollen har varit: vill du freden, så rusta dig för kriget. Det synes nu som det vore tid att vända om denna paroll och säga: vill du freden, så rusta dig för freden. Det gäller nu att ej låta något tillfälle gå sig ur händerna utan, vis av skadan, med alla till buds stående medel hävda rättens och fredens grundsatser. Just detta ätt frågan

är internationell måste egga oss så mycket mer. Kan en liten stat lägga ett dugligt och tungt arbete för mellanfolklig rättsordning i nationernas rådslag — så mycket bättre, icke blott för denna stat utan för hela mänskligheten. Här om måste det bli en tävlan mellan staterna, en tävlan som gärna kan avlösa den gamla tävlan i kapprustning. Militarismen har visat sig vara en mänsklighetens förbannelse. »Uppfostran till att bruka våld nationerna emellan förleder till frestelsen att med våld kränka rätten inom nationerna.»

Det finnes ju människor som antaga att eftersom krig ha funnits i alla tider, så skola också krig fortsätta så länge världen står. Ja det finnes till och med de som påstå, att kriget är heligt och tillhör den gudomliga världsordningen. Vi behöva dock icke gå så långt tillbaka i tiden för att finna, att vi inom nationerna, inom samhällena, hade nävrätt, blodshämnd och självhämnd. Vi hade då samma förhållande mellan de enskilda personligheterna i ett samhälle, som det nu har varit mellan staterna. Men den nationella och juridiska rätten utbildades mer och mer och i samband med den vetenskapliga utvecklingen av rättsordningen steg också den praktiska och statliga ordningen till en förut okänd höjd. Skulle det ej kunna antagas, att den internationella rättens utveckling kan följa samma utvecklingslinje. Ett vetenskapligt fullföljande av de uppslag, som äro gjorda på den internationella rättens område, omsättes sedan, dels i en allmän opinion för rättens och fredens grundsatser, dels i praktiska rättsregler för mellanfolklig ordning. Den inre samhällliga ordningen uppehålls i viss mån genom yttre tvång. Detta tvång är mindre ju högre det sedliga medvetandet och en därpå fotad rättsordning står hos folket. Samma tvång kan ju också tänkas tillämpligt inom nationernas förbund. Den erfarenheten har ju mer och mer gjort sig gällande, att liksom personligheterna i ett samhälle bero av varandra, så bero nationerna också av varandra. Ömsesidiga handelsutbyten ha blivit livsintressen. Även på det mellanfolkliga området måste kampen för tillvaron utbytas mot samarbete för tillvaron.

Med anledning av de förhållanden som nu berörts torde det få framhållas betydelsen av, att den internationella rätten får en särskild lärostol vid någon av rikets högskolor. Även om det världspolitiska läget övergår i de mest gynnsamma former, så stå vi dock, såsom förut är framhållet, blott vid början av ett nytt tidsskede i mänsklighetens historia. Forskningen på den mellanfolkliga rättens område måste följa tidsutvecklingen. Det måste vara tydligt att ett så omfattande ämne måste kräva sin egen målsman och ej vara sammankopplat med andra juridiska discipliner, såsom nu är förhållandet.

Angående platsen för denna lärostol så synes ju Stockholms högskola vara den lämpligaste, såvitt formella skäl ej lägga hinder häremot. Stockholm är ju medelpunkten för vårt offentliga liv och största delen av världens nationer ha sina sändebud i denna stad.

På grund av vad jag sålunda framhållit vill jag därför hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående inrättandet av en professorsstol i mellanfolklig rätt vid någon av rikets högskolor.

Stockholm den 27 januari 1919.

Anders Johansson

i Hässlås.

